

Stopim z ljudmi skozi žametni zastor kinematografa v velik prostor z neznan-sko visokim stropom, zadelan s pohištvom vseh vrst in oblik. Ponekod, tu pa tam, stojijo pri kosih mobilij – ob stojalnih, kavčih, steklenini, mizah – kupci, temni zakonski pari s prodajalci v črnih haljah in se nemo pogovarjajo s kroženjem rok, nagibanjem glav, s privzdigovanjem žimnic na vogalih kavčev, z odpiranjem predalov na komodah. Dvorana je na las podobna starinarnici s pohištvom nekoč pred vojno v Spodnji Šiški, v kateri je danes kinematograf Sava, kjer so na balkonu, dotikajoč se širokega, temnomodrega stropa, stale druga zraven druge različne visoke in široke sobne omare, stare, rjave s črnimi vratnicami, mize, stoli – štokkerli, naslanjači, gugalniki – s hrbti ali z nogami obrnjenimi navzgor, in v kateri je stara, drobna, belolasa ženska v oguljeni halji, v ruti, zavezani v figo na čelu, in s pisanim ometalcem v roki kazala mami, ki je bila v črnem plašču in črnem klobuku, sredi nagomilanega kupa umivalnih in jedilnih miz z motnimi, lišajastimi, marmomatimi ploščami in obročastimi nogami, raztrganih kanapejev, stojal za rože, pravokotnih in okroglih ogledal, v eno izmed omar, ki je stala obrnjena na tri strani kakor palača DOZ-a na Miklošičevi c., in potem je starogospa odšla po mehkih, muljastih stopnicah na balkon, da bi od tam pokazala pravo omaro, in zaklicala nama je od zgoraj, kjer je postala čisto nepomembna, naj greva za njo, ker je z vrha veliko boljši razgled po dvorani.

Tako sem šel zdaj skozi hodnik, ki ga je delala množica pohištva na levi in desni, da sem naenkrat ostal sam, po grobih, debelih tekačih, ki so jih tudi prodajali, in prišel mimo vrste odprtih omar v nekoliko bolj prazen, zračen, a zelo visok del dvorane, kjer je na rdečem kavču sedela neka utrujena, razmršena gospa v odpetem plašču in se odpočivala od nakupovanja sredi zavojev in torb; malo naprej od nje je prostor postal višji in globlji, železobetonska zidova sta molela od leve in desne kakor podboja uvoznih vrat, in tam, na koncu dvorane, na robu nad nekakšno luknjo sem naletel na gručo razpravljajočih kupcev, ki so si ogledovali zadnje, pritlikave kose razstavljenih mobilij. Ko sem se jim približal, sem videl, da je odprti prostor pod robom pa nad njim prazen jašek velikanskega osebne dvigala, v vseh oglih so bili jekleni tiri, zid je bil surovo ometan, poln razpok, peg, mehkih, raztrganih krp pajčevine, izgubljal se je v hladu in neznan-ski temi višine, ki je bila v začetku še vidno prekrížana s traverzami. Obrnil sem se k skupini v solidnih meščanskih oblekah in klobukih, v katere sem se ves čas zadeval z rameni in hrbtom, čeprav so stali daleč od mene, pri drugem podboju, in vprašal: "Kdo je tam zgoraj?" Eden, v meliranem plašču športnega kroja mi je pokazal z ozko, belo roko izobraženca v jašek, na neko mesto v njem. "Tam zgoraj je Bog," je rekel in vsi so vzdignili glave in se v tišini zagledali kvišku. V dveh oglih jaška, v timici, je bila nekakšna motna, cevasta, na obeh koncih zaobljena,

ugasla obločnica, vsaka od njiju na sredi privita in razdeljena z železnim obročem v dva dela. Nenadoma se je zgomjli del medlorumeno vžgal, zamežikal in ugasnil. "Kaj dela?" sem vprašal. "Jezi se," je rekel eden iz skupine. Čakal sem, kdaj se bo obločnica spet užgala; res se je napolnila z medlim žarom, a potem je zamrla in ostala je samo sivomlečno steklo v tiru. Gledal sem gor, v zamazani beton, v mrak, iz katerega je pihalo mrzlo in ščemeče; ničesar ni bilo mogoče razločiti v motni temi, ki je postajala zmeraj bolj črna, kakor dim iz lokomotive. Šel sem mimo ženske, ki je še vedno odpočivala na kavču med zavoji, brez zanimanja za skupno žalovanje pri jašku, šel sem skozi zid, skozi nekakšno bedno kletno luknjo v obliki štirikotnika, stopil sem na popeskanj pločnik z lužami, v nočno temo, na Hajdrihovo cesto v Mostah ob železnici, osvetljeno samo od svita cestne luči nad ovinkom nekega klanca v daljavi. Ob kolkm je tiščala latasta ograja, branila mi je, da bi pustil hišo, za njo je bila gramovната goščava, štrleča povečana senca, pri pločniku so bile zakletene line drvarnic in kleti. Pogledal sem po hiši – temni in mrki, grdi in čisto navadni, vse je spalo – po zapahnenih oknih, polnih negibnih skrivnosti in odsotnosti medpoleno in tretjo uro zunaj, ko nebo pritiska svoje prepovedano življenje na zemljo, na listje in trave; zgoraj, nad kapnico je svetil neki tanek soj. Vrgel sem roke kvišku, iztegnil sem jih nad glavo in poletel gor, dvajset, trideset centimetrov od nadzidkov in črnih oken. Sredi dvokapnega slemena je stala podstrešnica z ravno streho in žicami električne napeljave; eno okno je bilo temno, drugo svetlo. Stopil sem od ograje na spolzke strešnike in pritisnil obraz na mrzlo, mokro šipo temnega okna. V sobi sem razločil samo odsev masivne pisalne mize z aluminijasto zibko pivnika na vogalu. Približal sem se ob vmesnem zidu k osvetljenemu oknu, a nisem si upal pritisniti obraza k šipi. Natri so sedela – na visoko posteljni postelji in okoli razsežne okrogle mize – sloka, tankonoga dekleta v rožnatih mini krilih, različnih modnih pričesk in barv las, največ je bilo črnih, gladkih in bleščeče oljnatih. Šivale so ali vezle nekaj belega v nekakšnih tamburinih ter v zboru prepevale. Samo ena luč, stropna, je obsevala rumene stene sobe. Ko sem jih gledal, sem videl, da so dekleta bela, tako bela kakor slonova kost, ozkih obrazov, vitkih, visokih vratov, slokih rok, a obleke so bile iz najlona, svile ali krep papirja; pele so vsaka sama zase, a tako enoglasno in čudno, kot še nisem slišal peti nikogar. Tedaj pa so se belo popleskana vrata iz podstrešja nenadoma odprla, v temi nad njimi se je prikazala luč, okrogla kakor od žepne svetilke, ki je prihajala po zraku zmeraj bolj v svetlobo sobe. To je Bog, mi je razložil nekdo v zraku. Dekleta so prestrašeno skočila kvišku, s postelje, izza okrogle mize, z velike skrinje, pokrite z zelenordečo poprogano ponjavo od Zadržnje večerje v Jeruzalemu na sliki v katekizmu, stisnile so se v tesno gručo in z rokami, vzdignjenimi nad glavami, so nekaj spregovorile s svojimi glasovi v še nikoli slišnem jeziku. Kroglasta luč je prihajala v notranjost sobe, šla je za korak nad podom, sama zase, med posteljno končnico in skrinjo, mimo oranžnih kril negibnih deklet, ob okrogli mizi z odloženim šivanjem in vezanjem, in se približevala naravnost proti rosečemu oknu z mojim obrazom za njim. Umikal sem se navzdol, k ograjici nad žlebom, luč, ki je gorela brez izvora ko sonce v sanjah, se

je približevala nad ozkim podoknikom znotraj in tedaj se je naenkrat spremenila in nekaj temnega se je prilepilo na šipo – velika črna pola smirkovega papirja. Imela je krake zvezdaste oblike, da je bila podobna izstrelku, izstrižene oči, rahlo štrleč nos na pregibu sredi zmastega papirja, režeči se polmesec izrezanih ust, ki se ni premaknil. Strmela je vame. Začutil sem ostro bolečino. Bila je neznosna in ni prenehala. V sebi je imela veličastnost opernega. Razsvetlila je železniški viadukt za slemenom, kot da je prišel dan poslednje sodbe. S silnim krikom, od katerega sem se zbudil, sem se obrnil z zida in skočil v belino.

(Tekst je iz nastajajoče prozne zbirke "Sporočila v spanju". Popisi sanj in resničnosti zajemajo čas od 1933 do 1968 ter so razdeljeni na šest razdobj.)

